

© TWAN WIEMANS

Mathieu Vrancken verwacht dat er druk zal blijven op de afzet van aardappelproducten, zolang niet alle evenementen terug kunnen starten.

Twee voorzitters zitten in de patatten

Bekijk je kostprijs vooraleer te tekenen!

De moeilijke situatie bij de aardappelen bestemd voor de frietindustrie was de aanleiding voor een overleg tussen onze vakgroep Akkerbouw en de collega's van het Nederlandse LTO. Dit mondde uit in een dubbelinterview, waarvan de neerslag niet alleen hier te lezen valt, maar ook in *Nieuwe Oogst*, het vakblad van LTO.

Patrick Dieleman

Akkerbouwer Hendrik Jan ten Cate uit Poortvliet (Tholen, Nederland) is voorzitter van de sectie Zuid-West van de LTO-vakgroep Akkerbouw en tevens voorzitter van de werkgroep aardappelen en uien. Zijn gesprekspartner was Mathieu Vrancken, de voorzitter van onze vakgroep Akkerbouw, die een akkerbouw- en vleesveebedrijf heeft in Riemst (België).

Moelijke situatie

Mathieu zag het eind oktober nog wel enigszins zitten. “Ik hoopte dat de lagere opbrengsten per ha en de verminderde afzet elkaar wat in evenwicht zouden brengen. Maar de nieuwe lockdown, die ondertussen bijna overal aan de gang is, doet me vrezen voor de rest van het seizoen voor de vrije aardappelen. Ik hoop dat de contractaardappelen op een correcte manier hun weg zullen vinden naar de markt. Maar we weten allemaal dat het keuren van contractpartijen altijd wat kritischer verloopt in moeilijke omstandigheden. Het is positief dat we in het begin van deze week een lichte opleving zagen op de termijnmarkt. Maar zelfs als de prijs zou stijgen naar 50 of 60 euro per ton, dan is dat nog ‘blij zijn met een dode mus.’”

De Nederlandse situatie is vergelijkbaar. “We zijn enigszins verbonden vaten”, reageert Hendrik Jan. “Als er nog wat verbetering komt, dan zal dat op het einde van het seizoen zijn. Maar dat is sterk afhankelijk van de weersontwikkelingen en de problemen die zich daardoor zouden stellen. Op korte termijn zie ik geen grote opleving komen waarbij de prijs weer tot een ‘normaal’ niveau komt, zeker niet zolang de bewegingsbeperkingen gelden in Europa. Het verlengen van de maatregelen werkt negatief op de markt. Vooraleer evenementen georganiseerd worden zijn we snel een halfjaar verder. Voorlopig hebben de werkers de macht. We mogen

verwachten dat sommige telers in de loop van de winter hun loodsden moeten ruimen, omdat ze niet langer willen of kunnen bewaren. Dat zorgt voor een continu aanbod van aardappelen, en als dat net te groot is, dan is dat niet goed voor de prijsvorming.”

Wat met de aardappelcontracten?

“Normaal hebben we op dit moment al wat zicht op de contractprijzen”, rea-

geert Mathieu. “De terughoudendheid dit jaar is ook kenmerkend. Afgaand op de eerste geluiden zien we voor levering ‘af land’ een prijsdaling van 10 euro per ton. Die prijsdaling zet zich ook door in de bewaring. Alleen voor de heel lange bewaring zou het prijsniveau van vorig jaar aangehouden worden. Maar zelfs die prijzen waren het afgelopen jaar al te laag, zeker met de duurdere bewaarkost. Samen met de prijsdaling voor de lange bewaring ▶

Hendrik Jan ten Cate wil samen met Mathieu Vrancken de telers oproepen om uit te kijken met het tekenen van lagere contractprijzen.

het jaar voordien komen we uit op een duidelijke prijsdaling – concreet, maar zeker ook relatief, gezien de duidelijke meerkost.”

Areaal inkrimpen?

Links en rechts wordt er gesproken over het inkrimpen van het areaal. Als reactie op die vraag toont Mathieu een lijstje met argumenten die telers zouden moeten doen nadenken over het aanpassen van hun areaal. “We hopen dat we volgend jaar uitkomen op een normaal verbruik, wat mogelijk is wanneer de evenementen weer kunnen doorgaan. We weten dat er behoorlijk veel frieten in voorraad zitten. We zien een directe en relatieve prijsdaling. De opbrengsten bleven de laatste jaren wat achter door de klimaatverandering, waardoor de productiekost per ton verhoogt. Daarnaast zijn de markten voor onder meer granen en erwten aan het aantrekken en lijkt ook de suiker door het ergste heen te zijn. Dat maakt de alternatieve teelten iets attractiever dan de vorige jaren. Ieder een moet uiteraard voor zichzelf de rekening maken. Wij hebben zelf in het voorjaar, toen corona uitbrak, op het laatste moment ons areaal aardappelen nog ingekrompen met zowat 12% en mais gezaaid. Van mais word je ook niet rijk, hoewel de prijs van de korrelmais uiteindelijk nog meeviel. Maar het is soms beter op nul te spelen dan geld te verliezen. Die extra hoeveelheid aardappelen was voor de vrije markt geweest en die situatie kennen we allemaal.”

Hendrik Jan zag nog heel weinig nieuwe contracten van verwerkers. “Maar we voelen de lagere prijzen aankomen. Ik wil de telers toch wel oproepen om uit te kijken met het tekenen van lagere contractprijzen. De kostprijs is zeker niet lager. Uiteindelijk moet je je kosten terugverdienen uit de markt. Het contract dekt vaak wel je vaste kosten, maar het stukje ‘overprijs’ dat vaak aan zo een contract vasthangt,

moet zorgen dat je ook nog iets verdient. We moeten realistisch zijn. Het perspectief voor hoge prijzen voor vrije aardappelen in het komende jaar is totaal niet goed. Kijk dus uit en teken niet klakkeloos! Het loont zeker de moeite om alternatieven te bekijken, om zo het risico te spreiden. Dat zorgt misschien niet voor de grote winst, maar het helpt de verliezen beperken waarmee veel telers het afgelopen jaar geconfronteerd werden. Je moet dus aan risicomanagement doen. Dat is anders voor elke teler. Daarnaast denk ik dat we ook een oproep moeten doen naar de verwerkers dat we als sector een enorme klap hebben gekregen door corona, en dat we ons niet kunnen permitteren dat de contractprijzen verlagen. Dat zou desastreuus zijn voor de hele aardappelketen. Het is belangrijk dat men dit verderop in de keten weet. Eigenlijk zou de contractprijs naar boven moeten, want de kosten stijgen.”

Hendrik Jan ten Cate:

“Het is belangrijk dat er perspectief komt op hoge prijzen voor vrije aardappelen.”

Gestegen kosten

Hendrik Jan noemt het reinigen van de schuren wegens CIPC en de stijgende kosten voor personeel en loonwerk. “We weten nu al dat mancozeb binnen een jaar wegvult, waardoor de gewasbescherming weer duurder wordt. Bij

het wegvallen van middelen is het alternatief bijna altijd duurder. We kunnen ons echt niet permitteren dat de prijs gaat zakken. Dat zou dan weer ten koste gaan van andere zaken, dat mogen we met de hele keten niet willen. Dat is uiteraard een spanningsveld met de verwerking, maar het minste dat we kunnen doen is onze telers oproepen om hun kostprijs goed af te wegen. De aardappelprijs is maar een fractie van de totale kostprijs van de McDonald's en andere grote afnemers. Voor hen heeft dat niet zo'n heel grote gevolgen.” Op de vraag of hij al zicht heeft op de effectieve meerkost van alternatieve kiemremming, antwoordt Hendrik Jan dat hij na twee keer 1,4-Sight ongeveer 5000 euro kwijt is voor 1000 ton. “We zijn nog niet halverwege. Ik verwacht op het einde uit te komen op 12 euro per ton. Met CIPC zaten we rond de 3 euro. Dat maakt dat we tegen april/mei uitkomen op 10 euro extra. Daar kan per teler wat verschil op zitten, naargelang hoe goed de MH-behandeling (maleïnehydrazide) heeft gewerkt. De contracten compenseren bij ons ongeveer 7 euro per ton. Daar schiet je dus 3 euro bij in.” Mathieu merkt op dat in België de MH vooral gebruikt werd om doorwas te voorkomen, dus niet standaard. “Nu kreeg bijna alles standaard MH, wat maakt dat je de weggevallen kost van CIPC kwijt bent aan die MH. Dat wil zeggen dat de kost van de alternatieve kiemremmers er netto bijkomt. En dan moet je MH nog goed gewerkt hebben. We constateren dat die bij sommige rassen en partijen niet het gewenste effect had. Als dat niet zo is, dan kan de meerkost voor je bewaring oplopen tot wel 20 euro per ton. Bij ons op het bedrijf kunnen we een deel gekoeld bewaren, waardoor we besparen op kiemremming, maar dan komen we weer duurder uit in afschrijving en energie – wel met als voordeel dat we beter kunnen sturen.” Ook de loofdoding werd duurder. Ver-

der is er ook meer berekening nodig en stijgen loonwerk- en andere machinekosten steeds met enkele procenten per jaar. “2 tot 5% kostenstijging heb je altijd”, weet Mathieu, “en ik denk dat we korter bij de 5 zitten dan bij de 2. Uiteraard is dat sterk afhankelijk van de individuele situatie. Daarom moet iedereen zijn eigen berekening maken, maar we kunnen wel stellen dat de kost om aardappelen te telen ieder jaar stijgt. We kijken daar vaak gemakkelijk overheen. Ik denk dat ik als Belg mag stellen dat de Nederlanders doorgaans iets bewuster met hun rekeningen omgaan. Als Belgen moeten we daar sterker op inzetten, en misschien wel eens goed naar onze kostprijs kijken om dan pas te beslissen hoe we ons engageren voor aardappelen. Het gaat er niet om hoeveel aardappelen je hebt, wel over hoeveel er overblijft aan het einde van de rit. Misschien hou je wel meer over met 10% minder areaal. ‘Less is more’, moet onze uitdaging zijn. De afnemers zitten nu in een te gemakkelijke positie.”

Wat op halflange termijn?

Mathieu reageert dat er druk zal blijven op de afzet van aardappelproducten, zolang niet alle evenementen terug kunnen starten. “Ik bedoel popconcerten, WK’s, EK’s, Olympische Spelen, maar ook bruiloften en dergelijke. Pas dan kunnen we hopen dat de afzet opnieuw het oude niveau bereikt.” Een belangrijke factor is volgens hem de vraag of de min-dertigers, die het laatst gevaccineerd zullen worden, nog voor de zomer gevaccineerd geraken. Het zijn vooral zij die dergelijke evenementen bijwonen. “Corona krijgen we niet weg, dat blijft, zoals griep. Maar als we het onder controle krijgen, dan denk ik wel dat we op halflange termijn op het oude niveau geraken. We moeten ook wel durven denken dat we eens terug met de voeten op de grond gezet zijn, in dit geval door corona heel plots en heel hard. We moeten beseffen dat de

bomen niet tot in de hemel groeien, er zijn grenzen. Ik denk dat we zonder corona ook op een bepaald moment afgetopt zouden geraken. Er is een limiet voor alles. Een boom kan niet eindeloos groeien. Misschien hebben we ongeveer wel het punt bereikt tot waar groei mogelijk is? Je kan niet van elke mens op aarde verwachten dat hij elke dag frieten eet.”

Mathieu Vrancken:

“Iedereen moet uiteraard voor zichzelf de rekening maken.”

Hendrik Jan bevestigt dat het verloop van de pandemie sterk het marktverloop op korte termijn zal bepalen. “Dit heeft een enorm grote invloed op de positie van de verwerkers. Voor corona was de markt gewoon goed. Er was best wel wat optimisme. Mathieu heeft dat mooi verwoord, we staan weer met beide voeten op de grond en hebben de risico’s scherp in beeld gekregen. We hadden corona niet verwacht en er kunnen zich ook andere crisissen voordoen. Ondertussen is de wereld wel veranderd. De industrie heeft nieuwe markten gezocht, waardoor de afzet niet helemaal in elkaar zakte. Ik hoor dat men in Nederland zou teruggevalen zijn op 80%. Als ze die markten kunnen houden, dan kan het heropstarten van de evenementen voor wat extra lucht zorgen. Aan de andere kant zijn de gronden waar goed aardappelen kunnen geteeld worden beperkt. Ik zie

er de komende tien jaar niet zomaar nieuwe teeltgebieden bijkomen. Als de verwerking weer op peil kan komen, zie ik echt wel goede kansen binnen 5 tot 10 jaar. Maar eerst moeten we deze moeilijke periode doorkomen. En het weer blijft enorm belangrijk, dat kunnen we niet voorspellen.”

En op lange termijn?

We konden niet eindigen zonder nog wat verder te kijken. Daarom vroeg ik aan Mathieu en Hendrik Jan wat hun volgende wens voor de aardappelen zou zijn, eens we de prijs en corona onder controle hebben. “De aardappelteelt is de laatste dertig jaar gestaag gegroeid”, zegt Mathieu. “Ik denk dat iedere teler daarin wel zijn rendement gehaald heeft, het ene jaar wat meer dan het andere. De verwerkers hebben ons nodig, maar we moeten ook durven erkennen dat wij hen nodig hebben. We kunnen onze aardappelen niet zelf naar de andere kant van de wereld brengen. We zitten dus samen in de boot. Als we elkaar erkennen in de noden die we hebben, dan geraken we er wel uit. En we zullen er ook moeten uitgeraken. Ik denk dat dit wel gaat lukken. Ik hoop dat het gezond verstand aan beide zijden zal zegevieren.” Hendrik Jan vindt het voor de toekomst van de aardappelteelt belangrijk dat het rendement stijgt. “We hebben in het verleden – daarbij gestimuleerd door mooie resultaten – geijverd voor steeds maar groter. Ik weet niet of het realistisch is, maar als je mij om een toekomstbeeld vraagt, dan hoop ik niet dat alleen groei noodzakelijk is om het financieel rendement per ha te verbeteren. Ik vind dat we daar naartoe moeten sturen. Ik denk dat dit beter is voor heel de keten. Het zou mooi zijn dat telers en verwerkers daarbij hun zaken goed weten te regelen met elkaar.” ■